

Tampereen kaupunki
Asunto- ja kiinteistölautakunta

PÄÄTÖS, JOTA OIKAISUVAATIMUS KOSKEE

Kiinteistöjohtaja 2.6.2022 § 365

Lupa Tampereen Seudun Keskuspuhdistamo Oy:lle (jatkossa hakija) Eteläpuiston alueen käyttämiseen työmaa-alueena määräajaksi (jatkossa maankäyttölupa)
TRE:8391/10.00.03/2021

OIKAISUVAATIMUKSEN TEKIJÄ

Eläköön Eteläpuisto ry (yhdistysrekisteritunnus 214.499)
c/o Mettinen
Kuninkaankatu 13 A 7
30200 Tampere
posti@etelapuisto.fi

VAATIMUKSET

Kiinteistöpäällikön päätös tulee kumota. Hakijalta tulee vaatia soveliaamman sijainnin esittämistä työmaa-alueelle.

Toissijaisesti päätös tulee määrätä täytäntöönpanokieltoon, koska työmaan perustaminen tekee muutoksenhaun hyödyttömäksi.

Pyydämme myös saada tietomme hakijan mahdollisesti antaman vastineen ennen lautakunnan käsittelyä.

PERUSTELUT

1. HAKEMUKSEN PUUTTEET

Lupahakemuksen liitteenä on 25.5.2022 päivätty selvitys *Keskuspuhdistamon Pyhäjärveen sijoitettavan purkuputken kokoamispaikka*. Jo selvityksen päiväyksestä käy ilmi, että sen valmistuessa lupapäätös on käytännössä jo valmisteltu. Selvityksessä ei ole tutkittu kattavasti ja objektiivisesti eri sijaintivaihtoehtojen etuja ja haittoja. Eteläpuistoa selvityksessä ei edes käsitellä. Muiden neljän vaihtoehdon haasteet ja ongelmat vain luetellaan, ainoatakaan etua niillä ei nähdä. Lopputulemana todetaan, että kokoamispaikan edellytykset täyttyvät ainoastaan Eteläpuistossa.

Tarkastelu on kirjoitettu vain jo ennalta päätetyn ja arvattavasti sovitun vaihtoehdon puolusteluksi. Lupahakemuksen perusteluksi tarkastelu on subjektiivinen, epäammattimainen, epälooginen ja epäluotettava. Viranomaistoiminnan objektiivisuus- ja asiallisuusvaatimusten puolesta tarkastelua ei olisi pitänyt lainkaan hyväksyä hakemuksen pohjaksi.

Keskuspuhdistamon toimitusjohtaja Timo Heinonen toteaa Aamulehdessä 11.5.2022: *"Jossakin putki täytyy kasata... Joitakin tilapäisiä haittoja työmaasta tulee, vaikka ne pyritäänkin minimoimaan...Työstä aiheutuva haitta on tietysti harmi, mutta tämä on ympäristöteko. Kun se putki saadaan sinne järven pohjaan, niin siellä se on sitten seuraavat 50 vuotta."* Kannanotto osoittaa, ettei hakijaa kiinnosta vakavasti perustella välttämättömyyttä sijoittaa putkityömaa juuri Eteläpuistoon. Puhdistamohankkeen ympäristöystävällisyyttä ratkaisu ei lisää mitenkään. *"Jotkut tilapäiset haitat"* käytännössä estävät ja huomattavasti rajoittavat varsinkin Eteläpuiston vilkkaaksi kehittyntä kesätoimintaa radikaalisti lähes kahden vuoden ajaksi. Miten näitä haittoja olisi edes mahdollista pyrkiä minimoimaan, on osoittamatta.

Hakemuksesta ja sen liiteaineistosta ei käy lainkaan selville, mihin purkuputken koostamistyömaa on alun pitäen ollut tarkoitus sijoittaa. Eteläpuistohan ei ole tullut kyseeseen, sinne kaupungilla on ollut tarkoitus rakentaa edustava asuntoalue. Kun tämä hanke hylättiin voimakkaan kansalaismielipiteen vuoksi, Eteläpuistoon luvattiin laatia uusi suunnitelma, jossa säilytetään puistomainen virkistyskäyttö. Jos kaupunki olisi toteuttanut tämän lupauksen, alueen osittainen keskeneräisyys ei nyt perustelisi sen osoittamista putkityömaaksi.

Kun ottaa huomioon puhdistamohankkeen pitkä valmistelu- ja rakennusaikataulu sekä megaluokan kustannukset, puhdistamoyhtiöllä on pitänyt ja pitää olla muukin, täysin toteuttamiskelpoinen sijaintivaihtoehto kuin Eteläpuisto. Se, että Eteläpuisto on nyt viime vaiheessa havaittu teknisesti käteväksi ja kustannuksiltaan halvaksi vaihtoehdoksi, ei oikeuta sen tarkoitushakuista esittämistä ainoana kyseeseen tulevana ratkaisuna.

Olemme tiedustelleet puhdistamoyhtiöltä:

- Kuka ja koska kaupungin puolelta on antanut ymmärtää, että maankäyttölupa on ilman olennaisia vaikeuksia myönnettävissä?
- Mikä on alun pitäen ajateltu putkityömaan sijaintipaikaksi? Eteläpuistohan se ei voi olla - sinne kaupungilla oli aivan eri suunnitelmat.

- Mikä on riskienhallinnan näkökulmasta puhdistamoyhtiön vaihtoehtoinen suunnitelma siltä varalta, että nyt myönnetty lupa mahdollisesti kaatuu tai sen lainvoimaistuminen olennaisesti viivästyy?
- Onko ja miten Tampereen kaupungin kanssa keskusteltu hankkeesta tiedottamisesta jo maankäyttöluvan vireilläolovaiheessa?

Viestissään 10.6.2022 toimitusjohtaja Timo Heinonen kieltäytyy vastaamasta kysymyksiin ja kehottaa kääntymään asiassa kaupungin kiinteistöpäällikön puoleen. Menettely ei anna hyvää kuvaa kuntien omistaman yhtiön linjasta avoimuuden ja kansalaisten vaikutusmahdollisuuksien suhteen.

2. HYVÄN HALLINTOTAVAN SIVUUTTAMINEN

2.1. Valmistelun avoimuuden puute

Perustuslain 2 § 2 momentin mukaan julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön sekä mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon.

Kuntalain 29 § 1 momentin mukaan kunnan toiminnasta on tiedotettava asukkaille, palvelujen käyttäjille, järjestöille ja muille yhteisöille. Kunnan tulee antaa riittävästi tietoja kunnan järjestämistä palveluista, taloudesta, kunnassa valmistelussa olevista asioista, niitä koskevista suunnitelmista, asioiden käsittelystä, tehdyistä päätöksistä ja päätösten vaikutuksista. Kunnan on tiedotettava, millä tavoin päätösten valmisteluun voi osallistua ja vaikuttaa.

Hallintolain 41 §:n mukaan jos asian ratkaisulla voi olla huomattava vaikutus muiden kuin asianosaisten elinympäristöön, työntekoon tai muihin oloihin, viranomaisen tulee varata näille henkilöille mahdollisuus saada tietoja asian käsittelyn lähtökohdista ja tavoitteista sekä lausua mielipiteensä asiasta. Asian vireilläolosta ja vaikuttamismahdollisuuksien käyttämisestä on ilmoitettava asian merkityksen ja laajuuden kanalta sopivalla tavalla.

Tampereen kaupungin hyvää hallinto- ja johtamistapaa ja sisäistä valvontaa koskevassa kaupunginhallituksen määräyksessä (KH 2 5.11.2019 § 501) todetaan:

”Hallintotoiminnan avoimuus ja läpinäkyvyys ovat toiminnan lähtökohtia. Luottamus siihen, että viranomaiset ja julkista päätösvaltaa käyttävät toimivat puolueettomasti, on hallintotoiminnan uskottavuuden ja hyväksyttävyyden perusedellytys. Kaiken julkisen toiminnan tulee olla avointa ja läpinäkyvää, mikä mahdollistaa luottamuksen syntymisen ja sen säilyttämisen. Hallinnon läpinäkyvyydellä voidaan estää

vaikutusvallan väärinkäyttöä edun tavoittelemiseksi (korruptio) ja taata hallinnon oikeusperiaatteiden toteutumisen”.

Tampereen kaupungin hallintosäännössä todetaan: *”Päätöksenteosta tiedotetaan merkittävimpien asioiden osalta jo valmisteluvaiheessa. Tavoitteena on, että kuntalaiset ja muut osapuolet ehtivät muodostaa näkemyksensä ja tarvittaessa ottaa kantaa asiaan.”*

Tampereen seudun keskuspuhdistamo on valmisteltu yli 20 vuotta. Noin 326 miljoonan euron rakennushanke alkoi 2018. Puhdistamo ollaan ottamassa käyttöön 2026.

Sulkavuoresta Pyhäjärveen johtavan 1,7 kilometrin pituisen purkuputken rakentamista on suunniteltu vuosien ajan täysin julkisuudelta piilossa. Vasta lupapäätöksen valmistelun viime hetkillä on paljastunut, että Tampereen kaupungin kiinteistötoimi on vuokraamassa työmaa-alueeksi keskeisen osan Eteläpuiston alatasanteesta lähes kahden vuoden ajaksi. Hakemus alueen vuokraamisesta on jätetty jo 3.12.2021. Asiaa eivät julkistaneet Keskuspuhdistamo Oy tai Tampereen kaupunki vaan Eläköön Eteläpuisto ry 10.5.2022. Vasta tämän perusteella asiasta kertoivat myös YLE Tampere sekä Aamulehti.

Kaupungin kiinteistötoimi ilmoittaa ykskantaan, ettei maankäyttöluvasta ole edes tarpeen kuulla kaupunkilaisia. Tampereen rakennusvalvonta ilmoittaa, ettei asiassa ole tarvetta maankäyttö- ja rakennuslain mukaisille luville. Työmaan sijoittaminen on siis tarkoitus ratkaista lopullisesti nyt kyseessä olevalla maankäyttöluvalla. Suunniteltu toiminta on voimassa olevan asemakaavan vastaista, mutta edes yhdyskuntalautakunnalla ei ole ollut asiasta tietoa. Asunto- ja kiinteistölautakunnan puheenjohtajalle hankkeesta on kiinteistöpäällikön ilmoituksen mukaan kerrottu vasta 17.5.2022, kun asia oli jo tullut julkisuuteen tiedotusvälineissä.

Kaupungin kiinteistötoimi ilmoittaa, että lupaehtoihin sisältyy vakiintuneesti hakijan velvoite tiedottaa hankkeesta. Tämä on lupakäsittelyyn nähden jälkikäteinen velvoite. Hakijaa ei ole ohjeistettu tiedottamaan hankkeen vireilläolosta ennen lupakäsittelyä. Tampereen Keskuspuhdistamo Oy:n ilmoituksen mukaan yhtiö aikoo tiedottaa hankkeesta saatuaan työmaa-alueen hallintaansa; eli vasta maaliskuussa 2023.

On ilmeistä, että lupa-asia oli tarkoitus valmistella ja ratkaista julkisuudelta salassa niin, ettei kuntalaisille jää tilaisuutta muodostaa näkemystään ja ottaa kantaa asiaan. Menettely loukkaa hallinnon julkisuusperiaatetta ja kansalaisten perustuslaissa turvattua osallistumisoikeutta.

On selvää, että putkityömaan suurelta osin estää ja rajoittaa keskustan merkittävän puiston virkistyskäyttöä. Tämä tarkoittaa käytännössä viime vuosina rakennettujen ja suuren suosion saavuttaneiden aktiviteettien loppua. Kaupunkilaisten löytämä kesäkeidas aiotaan ajaa alas kahden vuoden ajaksi. Alueen arvon oivaltaneille ja elvyttäneille yrittäjille kahden vuoden toimintakatko on kohtalokas isku. Rannan kevyen liikenteen yhteys keskustasta Pyynikille katkeaa lähes kahden vuoden ajaksi.

Ottaen huomioon, että Eteläpuiston säilyttäminen ja kehittäminen on jo vuosien ajan ollut laajoja kansalaispiirejä koskettava ja edelleen avoin kiistanaihe, ratkaisua on pidettävä merkittävänä.

Keskuspuhdistamon käyttöönoton aikataulu yhdessä perin myöhäisen ja julkisuu-
delta piilossa tapahtuneen lupavalmistelun kanssa saattavat hanketta kriittisesti arvioivat kuntalaiset kiusalliseen välikäteen. Mahdolliset valitukset saattavat vaarantaa megaluokan ympäristöinvestoinnin käyttöönoton suunnitellussa aikataulussa. Tämän viime vaiheen yksittäishankkeen kyseenalaisen valmistelun takia pitäisi valittamalla vaarantaa hanke, jota ei haluaisi viivästyttää, saati vastustaa. Tilanne on rakennettu kuntalaisten kannalta kohtuuttomaksi.

2.2. Lupavalmistelun puutteet

Hallintolain 31 §:n mukaan viranomaisen on huolehdittava asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä hankkimalla asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot sekä selvitykset.

Tampereen kaupungin hallintosäännön mukaan valmistelija vastaa hänelle annetun tehtävän huolellisesta toteuttamisesta virkavastuulla. Valmistelija vastaa osaltaan siitä, että valmistelussa noudatetaan lainsäädäntöä ja hyvän hallinnon periaatteita. Virkavalmistelu on tehtävä objektiivisesti ja päätöksenteon pohjaksi on annettava oikeat ja riittävät tiedot päätökseen vaikuttavista tosiseikoista.

Kuten kohdassa 1 on todettu, hakemuksen perusteeksi toimitetut sijaintipaikkaselvityksen ilmeisten ja olennaisten puutteiden johdosta sitä ei voi pitää hallintolain 31 §:n tarkoittamana riittävänä selvityksenä. Virkavastuulla toimivan valmistelijan olisi tullut todeta asia ja vaatia ammattitaitoisesti laadittu, objektiivinen ja luotettava selvitys päätöksen valmistelun pohjaksi.

Lupapäätöksen valmistelija maanhankintapäällikkö Ari Kilpi on esittänyt julkisuudessa: *Suurin osa alueesta on pysäköintialuetta. Alueelle jää myös työn ajaksi käyttöön osa rannasta. Hakemus koskee parkkipaikkana käytettyä hiekkakenttää. Tällä alueella on perinteisesti ollut esimerkiksi sirkus.* (YLE Tampere 11.5.2022).

Lupapäätöksen valmistelijan antama kuva suunnitellun työmaa-alueen nykyisestä käytöstä on pahasti virheellinen. Eteläpuiston pysäköintialue jää kokonaan työmaan ulkopuolelle. Alueesta noin puolet on aktiivikäytössä olevaa puistoaluetta, toinen puoli asemakaavassa virkistysalueeksi merkitty hiekkakenttä, joka varsinkin kesäisin palvelee mitä moninaisimpia aktiviteetteja. Alueen toimintoja ovat muun muassa kesäkahvila, sup-lautavuokraamo, crossfit-ulkokuntosali, joogaohjaajan ja pilates-ohjaajan tunnit sekä kelluva vesihuvipuisto. Siellä toimi myös 100-jäseninen beach volley -ryhmä. Siellä on järjestetty vuotuinen 2-päiväinen liikunta- ja elämystapahtuma Urhon Kesäpäivät. Puistoa käyttävät myös monet yhdistykset ja järjestöt.

Valmistelija ei ole tutustunut todelliseen tilanteeseen, joten päätöksen pohjana on olennaisesti virheellinen käsitys alueen nykyisistä toiminnoista sekä työmaahankkeen vaikutuksista puiston aktiiviseen virkistyskäyttöön. Maankäyttöluvassa edellytetään turvattavaksi vain kesäkahvilan ja vesihuvipuiston toiminta. Totaaliset vaikutukset puiston virkistyskäyttöön on päätöksen valmistelussa sivuutettu täysin. Vaatimus objektiivisuudesta sekä oikeiden ja riittävien tietojen antamisesta on sivuutettu.

2.3. Lupapäätöksen puutteet

Hallintolain 45 §:n 1 momentin mukaan päätös on perusteltava. Perusteluissa on ilmoitettava, mitkä seikat ja selvitykset ovat vaikuttaneet ratkaisuun sekä mainittava sovelletut säännökset.

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisukäytännön mukaan päätöksen perustelemisen olennainen sisältö muodostuu siitä, että asiassa saadusta, asiaan vaikuttavasta selvityksestä tehdään johtopäätöksiä ja tämä päättelyketju esitetään päätöksen kirjallisessa perustelussa. (KHO 971/2017).

Lupapäätöksen perusteluissa viitataan hakijan toimittamaan sijaintipaikkaselvitykseen ja todetaan hakijan pitävän Eteläpuistoa edellytyksiltään soveliaimpana työmaan sijaintipaikkana. Sitä, että niukka, kapea-alainen ja ilmeisen puutteellinen selvitys perustuu vain työmaateknisiin lähtökohtiin, ei edes todeta, saati täydennetä arviota laajemmasta näkökulmasta.

Lisäksi perusteluissa esitetään: ”*Rajatun, tilapäisesti käytössä olevan työmaa-alueen ulkopuolelle jää riittävästi vapaata aluetta yleistä virkistyskäyttöä varten eikä työmaa-alueen toiminnasta aiheudu merkittävää haittaa ympäristölle verrattuna siitä saatavaan yleiseen hyötyyn nähden.*”

Väite ”*riittävästä vapaa-alueesta yleistä virkistyskäyttöä varten*” on perustelematon. Sanallakaan ei arvioida kiistatonta tosiseikkaa, että työmaa-alue rajoittaa kahden

toimintakauden ajaksi alueelle sijoittunutta aktiivista virkistystoimintaa. Hanke estää usean alueella jo toimivan yrityksen toiminnan kokonaan ja kyseenalaistaa kahden sinne jäävän yrityksen toimintaedellytykset, koska asiakaspohja tulee epäilemättä merkittävästi kapenemaan työmaan vuoksi.

Hankkeesta aiheutuvat toiminnalliset haitat ovat kokonaan arvioimatta. Ympäristöhaitat on sivuutettu kevyellä, perustelemattomalla maininnalla. Hankkeesta saatava yleinen hyöty jää kokonaan yksilöimättä. Haittojen ja hyötyjen vertailu jää perustelemattoman ja tosiseikkoihin perustumattoman väitteen varaan.

Päätöksen perustelut pohjautuvat ilmeisen puutteellisiin ja yksipuolisiin selvityksiin. Johtopäätökset eivät perustu kattavaan tosiasia-aineiston arviointiin vaan pikemminkin ennalta päätetyn ja sovitun ratkaisun pinnalliseen, lähinnä muodon vuoksi esitettyyn puolusteluun. Perustelut eivät täytä lainsäädännön ja vakiintuneen oikeuskäytännön sekä hyvän hallintotavan vaatimuksia.

2.4. Työmaahanke osana Eteläpuisto-prosessia

Hallintolain 6 §:n mukaan viranomaisen toimien on suojattava oikeusjärjestyksen perusteella oikeutettuja odotuksia. Luottamuksen suojaamisen keskeisenä sisältönä on, että kansalaisten tulee voida luottaa viranomaisten toiminnan oikeellisuuteen ja virheettömyyteen sekä viranomaisten tekemien päätösten pysyvyyteen.

Tampereen kaupungin hyvää hallinto- ja johtamistapaa ja sisäistä valvontaa koskevan määräyksen mukaan hallintotoiminnan avoimuus ja läpinäkyvyys ovat toiminnan lähtökohtia.

Pormestariohjelmassa 2017 kirjattiin, että Eteläpuistoa kehitetään puistomaisena virkistysalueena. Pormestariohjelmassa 2021 linjataan ettei asuntorakentamista kaavoitettaisi Eteläpuistokadun etelänpuoleiselle alueelle, vaan sitä kehitettäisiin virkistyskäytön lähtökohdista. Linjauksia voi oikeutetusti pitää kaupunkilaisille annettuina lupauksina.

Toistuvasti on kaupungilta kuitenkin saatu lupauksiin nähden kovin ristiriitaisia viestejä. Keväällä 2017 hylätty rakentamissuunnitelma on elänyt edelleen omaa elämänsä esimerkiksi kaavoitusohjelmissa, Viiden Tähtien Keskusta -kehittämishjelmassa, Tampereen kansallisen kaupunkipuiston rajausehdotuksissa sekä kaupunkipuiston hoito- ja käyttösuunnitelman luonnoksessa. Vuonna 2017 luvattua uutta suunnitelmaa ei edes aloitettu; uskottavia perusteluja menettelylle ei ole pyynnöistä huolimatta esitetty. Eri vaiheissa on jouduttu huomauttamaan hyvän hallintotavan vastaisesta menettelystä ja asiakirjojen perusteettomasta salailusta. Kaikki tämä

herättää huolta ja epäluottamusta hallinnon ja kansanvaltaisen demokratian toimintaa kohtaan.

Se, että Eteläpuistoa on jo pidemmän aikaa kaavailtu keskuspuhdistamon purkupuutken kokoamistyömaaksi, ja että valmistelu on tapahtunut salassa, loukkaa kansalaisten oikeutettuja odotuksia. Kahdeksan vuotta vireillä olleessa Eteläpuiston kaavoitusprojektissa kuntalaisten luottamus hallintotoimen avoimuuteen, läpinäkyvyyteen ja lainmukaisuuteen on joutunut toistuvasti koetteille, kuten nytkin esillä olevassa työmaahankkeessa.

3. Johtopäätökset

Edellä sanotun perusteella toteamme seuraavaa:

- Tampereen Seudun Keskuspuhdistamo Oy:n esittämä selvitys purkupuutkityömaan sijaitipaikkavaihtoehtoista on ylimalkainen, tarkoitushakuinen ja kriittistä tarkastelua kestävä kirjoitelma, jonka ilmeinen tarkoitus on vain osoittaa jo aiemmin päätetty ja sovittu Eteläpuiston vaihtoehto ainoaksi mahdolliseksi.
- Selvittämättä on jäänyt, kuka ja millä toimivaltuuksilla Tampereen kaupungin puolesta on luvannut, että työmaa on sijoitettavissa Eteläpuistoon.
- Selvittämättä on edelleen jäänyt, minne purkupuutkityömaa on alun pitäen ollut tarkoitus sijoittaa, ja miksi tämä ratkaisu ei nyt enää tulisikaan kyseeseen.
- Pitkään vireillä olleesta työmaahankkeesta enempää Tampereen Seudun Keskuspuhdistamo Oy kuin Tampereen kaupungin kiinteistöyksikkökään ei ole kertonut julkisuuteen. Kaupunkilaisten oikeus muodostaa näkemystään hankkeeseen ja ottaa siihen kantaa on evätty.
- Ottaen huomioon Eteläpuiston arvo, sijainti, sinne kehittyneet aktiviteetit ja vanhaksi kehittynyt suosio sekä kahden vuoden mittaiset olennaiset rajoitukset alueen yleiselle virkistyskäytölle, työmaahankkeen vaikutukset ovat kiistatta merkittävät.
- Maankäyttöluvan päätösvalmistelu on perustunut ennalta lukkoon lyötyyn ja ilmeisen sovittuun lopputulokseen: lupa tulee myöntää. Viime hetkillä valmistuneen sijaintipaikkaselvityksen tarkoitushakuisuutta ja olennaisia puutteita on katsottu läpi sormien. Selvitys on vaadittu ja kirjoitettu ilmeisesti vain muodon vuoksi.
- Maankäyttöluvan perustelut ovat niukat, yksipuoliset ja vain ratkaisua puoltaviin näkökohtiin keskittyvä. Ne eivät täytä objektiivisen, kattavan ja luotettavan päätöksenteon vaatimuksia.
- Päätös on lainvastainen, koska sen valmistelu ja päätöksen perustelut eivät täytä perustuslain, kuntalain, hallintolain ja kaupungin oman säännösten vaatimuksia.

- Päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä, kun merkittävä hanke on valmistettu käytännössä salassa ja kuntalaisilta on evätty mahdollisuus muodostaa näkemys ja ottaa kantaa asiaan.

Näistä syistä kiinteistöpäällikön päätös tulee kumota.

Eläköön Eteläpuisto ry

Rauli Virta
puheenjohtaja

Eeva Leino
varapuheenjohtaja